

alaprājz

Janáky István

A Kc 11 és a Kálvin center

Skandináv diplomáciai negyed, Berlin

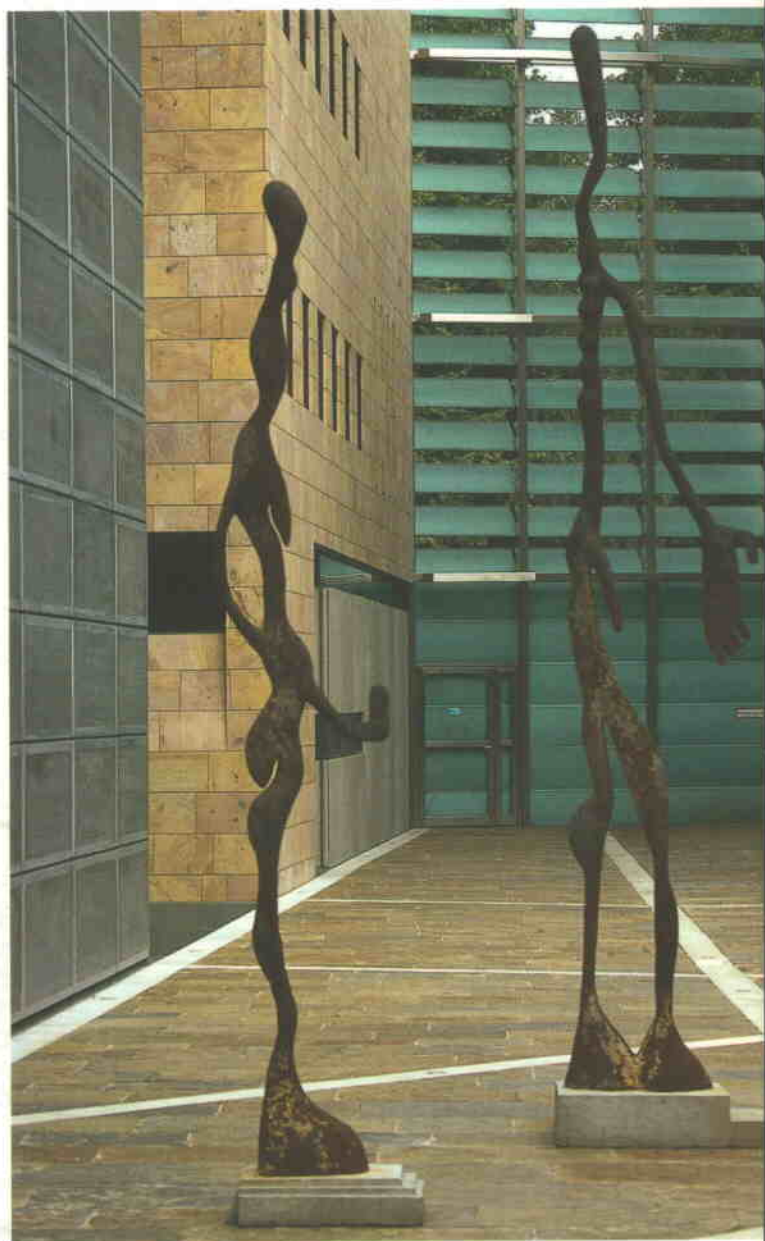
Téma: burkolatok

Bástya a Halászbástya alatt

Filmkockák

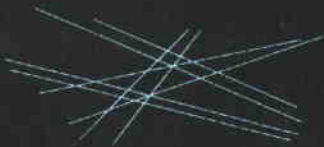
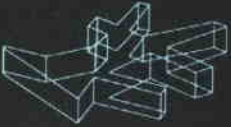
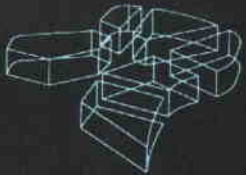
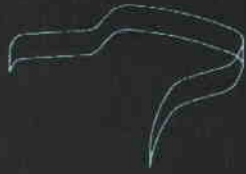
Az Ybl-palota helyreállítása

MUTATVÁNYPÉLDÁNY
- INGYENES -

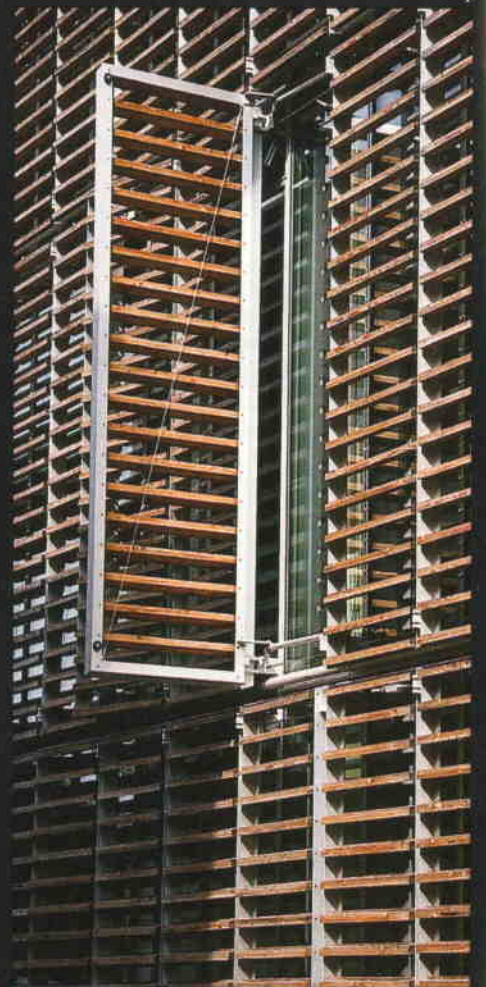

2

**8. évfolyam
2001. március
Ára: 616 Ft
HU ISSN 1417-6939**

3

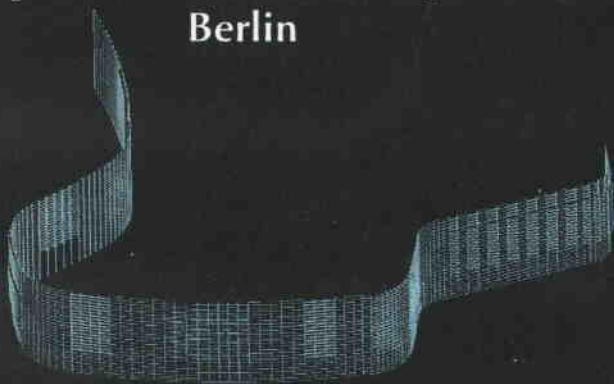

4

A köztes tér

Skandináv diplomáciai negyed,
Berlin

2

1

Az organizmus

Berlin Tiergarten része a porosz uralkodók kedvelt vadászterületeinek egyike volt. A régi városközpont (Mitte) kapcsolódó hatalmas erdőszegély kedvelt pihenőparkká vált a két világháború között. A park keleti végében álló Reichstag és Brandenburg-kapu környéke akkor már sűrű, városi beépítésű volt. A Tiergarten déli részén új diplomáciai negyed alakult ki – az első nagykövetségeket villák átalakításával hozták létre.

A II. világháborúban teljesen lerombolt terület a város két részre osztásával elvesztette jelentőségét. Az újraegyesítés és Berlin fővárossá emelése fordulatot hozott: jelentős diplomáciai építkezések indultak meg e városrészben, pártok, nagyvállalatok emelnek székházakat a város központjában elterülő hatalmas, erdőszegély szélén. A park északi részén, a Reichstagnál épül a kongresszusi épületgyűjtés. A Tiergarten visszanyeri központi szerepét Németország politikai életében.

A park középpontját kijelölő Arany Angyalhoz déli irányból érkező Klingelhöferstraße a legjelentősebb építkezések színtere. A Stülerstraße–Rauchstraße által határolt terület a skandináv államok nagykövetségeinek diplomáciai negyede. Az öt északi ország – Dánia, Finnország, Izland, Norvégia és Svédország – egyedülálló módon, közösségi szellemben, egy összefogott tömbként kezelte az individuális nagykövetségi épületek együttesét. A szándék különleges beépítési megoldást kívánt, mely alapjait nemzetközi pályázat alapján határozták meg 1995-ben. Az EU-országok, valamint a tagsággal nem rendelkező Norvégia és Izland építészirodáiból 222 pályamű érkezett be. Az osztrák–finn Berger+Parkkinen építésziroda első díjas ötlete egy kívülről viszonylag zárt organizmust határol le a telekhatárokat szabadon követő vonalvezetéssel. Ezt belül utcákkal-terekkel feltárva ad lehetőséget az önálló nemzeti épületek létrehozására. Az együttest egy közösségi ház, a Fellehus egészíti ki.

Az egyes követségi épületek tervezőit nemzeti pályázatok által jelölték ki; a tömb beépítésének organizációja és a Fellehus tervezése Alfred Berger és Tiina Parkkinen feladata maradt. 1997. május 6-án helyezte el az öt állam nagykövete a sarokkövet. Az összkandináv diplomáciai negyed 1999 októberé óta látja el funkcióját: az egyes országok külképviseleteinek szokásos, hétköznapi feladatain túl sajátos, kísérleti létével az öt állam területi-kulturális-történelmi együvé tartozásának szimbolikus megtestesítője is egyben.

A falstruktúra

A diplomáciai komplexumot a nagy forgalmú Klingelhöfer- és Stülerstraße felől egy 15 méter magas, 226 méter hosszú, elöpatinázott rézzel burkolt falstruktúra határolja. A beépítés csak a kis forgalmú Rauchstraße irányában nyílik fel az épület-tömbök által alkotott teresedésben.

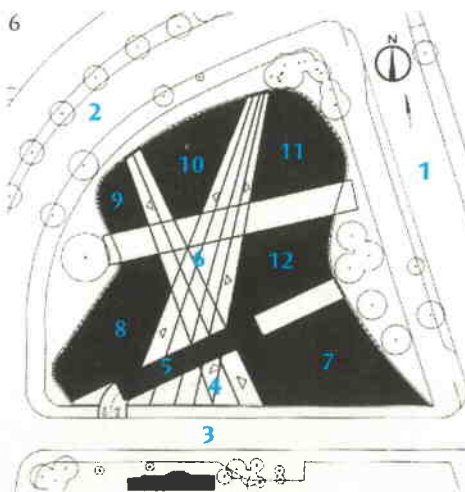
Az aaltói organikus modern építészet jegyeit magán viselő, szabad vonalvezetésű lehatárolásnak léptékváltásszerepe van. Az amorf tömegmegoldás a Berger+Parkkinen építészpáros többsikű urbanista válasza az adott szituációra.

Az épülettömb – Berlin-Tiergarten városi beépítésének záró elemeként – nagyon tiszta formaisággal, a finn tavak természetes vonalrajza által hoz létre kapcsolatot a parkkal. A környező fák koronaszintjéhez alkalmazkodó homlokzatmagasság konzekvens végigvitele a városra jellemző tömeg- és szintugrasok lecsillapítását szolgálja. A függőleges síkbeli hullámváz a két, különböző „beépítési szövet” összegyűrődéséből ered. Ez a fal nem statikus tömegelemek összerakásából jön létre, hanem lendületes átmenetet képez. A dinamizmus a köpenyfal további strukturalódásával erősödik. A lamellák egy része következetesen megválasztott helyeken felnyílik. A belső épületekhez vagy az utcater axisokhoz rendezett függőleges sávokon az egyes elemek különböző mértékben nyílnak meg.

5

1. A diplomáciai negyed építészeti diszpozíciójának tervezési fogalomelemei: fal, épületek, terek, axisok, kerület, terület
2. A tömb külső határát jelölő falstruktúra
3. Az elöpatinázott rézzel burkolt falstruktúra elemeinek felnyitásait az éjszakai megvilágítás kiemeli
4. A finn nagykövetség épületének részlete: hidraulikus tolókarok által szabályozható farács-elem
5. Az épülettömb a Klingelhöferstraße felől: Aaltó idéző hullámvonal
6. Helyszínrajz
7. A dinamikus külső határolófal a megnyitások által cizelláltabbá válik – látvány a Tiergarten parkja felől

1. Klingelhöferstraße
2. Stülerstraße
3. Rauchstraße
4. A „piazza”
5. A pergolatető
6. A köztér
7. Fellehus
8. Dán nagykövetség
9. Izlandi nagykövetség
10. Norvég nagykövetség
11. Svéd nagykövetség
12. Finn nagykövetség

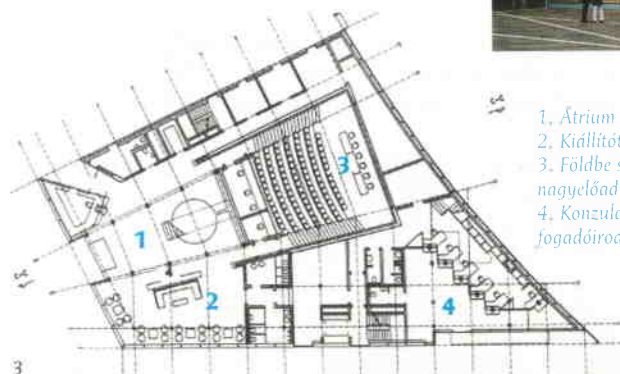

1. Fogadótér, „piazza“ a Rauchstrasse felől: a textil pergolatető finoman választja le a közönségforgalmi teret a diplomáciai negyed intimebb tömbbelsőjétől

9. A közösségi funkciókat ellátó Felleshus faburkolata a vízszintes üvegsávok által átláthatóvá válik

10. A Felleshus alaprajza

11. A diplomáciai negyed fogadótere a Rauchstrasse felé – a pergolatető a megvilágítás által még könnyedebbé válik

1. Atrium
2. Kiállítótér
3. Földbe süllyesztett nagyelőadó
4. Konzulátusi fogadóiroda

A kompakt forma felszakad. Az első érzékelésben jelentős elszigetelődéshatás kicsit finomodik ezáltal a befogadó-szemléletben. Az építmény burka cizelláltabbá válik.

A megnyitásoknak mindig is kommunikatív szerepe van. A jól megválasztott, hangsúlyos helyeken való alkalmazása a belső megértésének is alapja. A zárt héj megbontása a lamellák vízszintes kiforgatása által olyan szűrt betekintést biztosít csak, mely a szándékoltan elrekesztett belső térrendszer intimizálását nem zavarja meg.

A párbeszéd viszony minimalizálása a nagy forgalmú utak felé indokolt, azonban a tömb déli oldalán, az urbánus városszövethez kapcsolódóan már kérdésessé válna. Az építészek a kis forgalmú Rauchstraße irányában a mediterráneumra jellemző térrendszerrel oldják fel a beépítést. A struktúraváltás diszpozíciója helyes, azonban a jelentős mértékű váltás által az együttes erősen kettős arculatúvá válik.

Az „Aalto-eszk“ fal és az itáliai „piazza“ kapcsolata nem oldódott meg azáltal, hogy a sarkokra helyezett épülettömböknek mindkét struktúrához tartozóan átvezető szerepet tulajdonítottak – a kép oly szervesen gondolatosság sugall, mintha egy szigorúan lehatárolt épület-együttes organikus belsőjének metszéke tárulna fel a külső burrok megszakításával. A struktúraváltás túlságosan direkt, amit nem magyarázhat a két különböző használat: az elszűnő forgalomhoz alkalmazkodó zárt és az emberi léptékhez igazodó feltáruló homlokzatiság.

Persze lehetséges, hogy az épület külső tömeg- és homlokzat-alakításának apró disszonanciája a komplex értékelésen túl nem válik ennyire szembetűnővé a használat során. Hiszen a két érzékelési szint általában nem keveredik: a főutakon elhaladókat talán csak a jelzőlámpa jelzései készítik lassabb elhaladásra, megállásra; akik viszont a nagykövetségekre igyekeznek, azok számára a nagy forgalmú utak zaját lezáró falak mögött feltáruló, emberi léptékű tér érzelmekkel telített.

A köztes

A diplomáciai épületegyüttes dél felől, a Rauchstraße irányából nyílik meg: Alfred Berger és Tiina Parkkinen pozitív-negatív kompozíciója a tér- és tömegelemek tervezett egymásra épülésének rendszere.

A tervezési fogalomelemek vetülete egységet képez: fal, épületek, terek, axisok, kerület és terület. Az egyes részek feltételezik egymást, a különállás lehetetlen – a „lét-hiány” kettősségének összeolvadásából adódóan. A külső városi zajt kirekesztő, ugyanakkor a tömbentériőr területét a környezettől elszigetelő, hullámzó falstruktúrán belül következetesen végiggondolt szabálytalanság adja a térelemek közösségét. A csendes utca felőli megnyitás először csak a homlokzati síktörések térképzéses játéknak tűnik. Az utca tengelyvonalára diagonálisan állított előtető könnyedsége a hívogató építészeti eszköztár felvonultatását jelenti az érkező-szemlélődő számára. Azonban a formai eszközök alkalmazása szerkesztési rendszerek mélyebb értelmű konzekvenciájából ered.

A tömbbelsőit erőteljesen meghúzott axisok szelik át. Ezek által határolódnak le az egyes épületek és a köztes terek. A kapcsolatok értékei szimbolikusak. A terek-tömegek egymásmellettsége, az elemek közvetlen, síkbeli folyamatosságukból adódó viszonya egymásrautaltságuk eredője.

Az együttest két, perspektívikusan szűkülő nagy axis nyitja meg a „piazza” felől. Ezeket keresztirányban további két sáv metszi át. A vonalak rendezőiből adódnak az egyes követségi épületek kontúrjai.

A helyszínrajzi elrendezés szimbolikus egyszerűsítésekkel köve-

ti az országok egymáshoz viszonyított földrajzi helyzetét. Az egyes követségi épületek közötti, axisok által kirajzolt köztes tér találkozó-gyülekező szerepet tölt be. /Lásd: helyszínrajzi séma./ A finn és svéd tömb között a keresztirányú tengely vízmedencét jelöl, mint a közöttük hosszan húzódó tenger transzformációja. Svédország és Norvégia, valamint a hagyományozottan szoros kapcsolatot fenntartó Norvégia és Izland az axisok szűkülő térburkolata által összekötött. Izlandot és Dániát azonban ismét a már jelzett, keresztirányú tengely vízmedencéje választja el.

A térbeli elhatárolások sokkal szimbolikusabb értelműek annál, mintsem közvetlenül tökéletes megfeleltetésüket kellene keresnünk. Azonban a szerkesztési szándék nagyvonalú lehetőségeket rejt a logikai játék továbbvitelére: az egyes nemzetek épületei között húzódó „üres tömegelemek” az elválasztás helyett inkább összekötnek az egymásra továbbvitt vonalrendszerek által. Így a pozitív és negatív elemek kiegészítődnék, a köztes tér értéke a megtöltött terek értékével

egyenrangúvá válik – kifejezve nemcsak az egyes épületek individualitását, hanem e nemzetek együttélésének, összetartozásának fontosságát is.

A térburkolatok perspektívikus rendszere eszünkbe juttathatja a reneszánsz és barokk mesterek humanista érzékelés-elméleteit.

A mélyzöld tónusú norvég és svéd természetes kövek között húzódó, perspektivitást kiemelő svéd fehér márvány sávok az éjszaka folyamán spotfényekkel még kiemlést is kapnak. Az épülethomlokzatok követik a perspektívikus rendet. E szerkesztés szándékában megfelelő tethető Palladio vicenzai Teatro Olimpico színházának belső utcáival. És maga a szerkesztési elv hasonlatos azon reneszánsz érzékeléstanulmányokhoz, melyek a szabad térben haladás folyamatának percepcióját vizsgálták. (Rossellino pienzai főtere, vagy Michelangelo Piazza del Campidoglioja..) Később az illuzionisztikus eszközök (térfal-szűkítések, magasságbeli váltások, homlokzatrítmusok) a barokkban már a tudatosan hatni akaró építészeti eszköztár részévé váltak.

A belső homlokzatmagasságok a külsőhöz alkalmazkodóan azonosak a tömbbelsőben. Mindez természetesen a már előbb említett perspektívikus szerkesztésnek egy szigorított változatát jelenti – az egységesség érdekében. Az alaprajzi rend tisztasága az egyirányú, azonos értékű függőleges transzformáció által még egyértelműbbé válik.

1. A tömbbelsőit átszelő egyik keresztaxis – szemközt a finn nagykövetség minimalista kubusa

2. A „köztes tér”-ben a fő axisirányok által lehatárolódnak az egyes követségi kubusai: a dán, az izlandi, szemközt a norvég, jobboldalt a svéd, majd a finn nagykövetség épülete

Építés:

Complex beépítési terv:

Alfred Berger és Tiina Parkkinen

(Berger+Parkkinen)

Finn nagykövetség:

Rauno Lahtinen, Pekka Mäki, Toni Peltola

Svéd nagykövetség:

Gert Wingårdh, Per Glembrandt, Ulrika Bergström

Norvég nagykövetség:

Craig Dykers, Ole Gustavsen, Ragnhild Momrak

Izlandi nagykövetség:

Palmar Kristmundsson

Dán nagykövetség:

Lars Frank Nielsen, Kim Herforth Nielsen

Konzultáns:

Justus Pysall, Peter Ruge

Project management:

Henrik Thomsen

(Drees & Sommer Berlin)

Fotó: Vukoszávlyev Zorán és Sándor Gergely

1

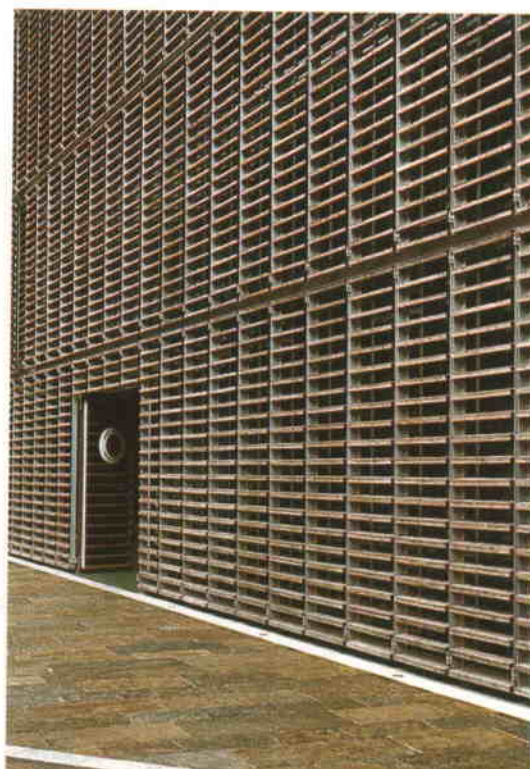
2

3

4

5

1. Dán nagykövetség: a perforált rozsdamentes acél panelek felnyitásával a szűrt fényt direkt fényekkel is kiegészülhet az épületbelsőben

2. Izland nagykövetsége: racionális nyílásrenddel tagolt kőkubus

3. Norvég nagykövetség: a monolit gránittömb és az üveglamellákkal tagolt üveg oldalhomlokzat „illesztése“

4. Svéd nagykövetség: hagyományos irodaház precíz részletmegoldásokkal

5. Finn nagykövetség: fa léclamellás panelek alkotják a minimalista homlokzatrendszer külső síkját

Az objektumok

Objekt. Az igen változatos kontúrú alaprajzi sokféleség mérték-tartó homlokzatalakítással és tömegkezeléssel lett ellensúlyozva az egységesség érdekében. Az egyedi, nemzeti jelleget a karakterisztikusan megválasztott anyagok használata biztosította. Faellshuset. A délkeleti sarokhoz rendezett épület, a közösségi funkciókat ellátó Felleshus az utcateresedésből, a piazzáról közelíthető meg. A trapezoid kubus a nyugati, főbejárati homlokzat középtengelyében többszintes üvegfelület által felhasad, ami a mögötte lévő háromszintes, üvegtetővel fedett átriumos rendszerre utal. Az épület az átriumban elhelyezett, dekoratív fém-üveg konstrukciójú lépcsőn járható be. A zártabb épületrészek tartalmazzák a kiállítótereket, tárgyalókat és éttermeket. Az átrium horizontális tengelyét földbe süllyesztett 100 fős előadóterem zárja. Felette a külső, rézborítású falrendszerig húzódó tetőterasz található. A Felleshus kisebb, déli bejárata a konzultációs ügyek intézésére kialakított elszigeteltebb helységecsoportba vezet. Az épületkülső horizontális fa-üveg tagolása átláthatóságot biztosít, betekintést enged – a közösségi rendezvényeknek helyet adó terek megnyílnak az exteriőr irányába. Pergolatetű. A nagykövetek épületeit az utcai forgalomtól könnyed, rudazatra feszített textil héjszerkezetű pergolasor választja el. Alatta árnyékba rejteten húzódik egy üvegfal, mely a biztonsági előírásoknak megfelelően védi a konzuli munka intimitását. E tető által kirajzolt második keresztengely választja le az öt nagykövetseget a Felleshustól. Illetve össze is köti őket: a skandináv államok demokráziájára jellemzően a tervezők figyelmet fordítanak a személyes korlátozásnak ezen minimális értékű elemére is, és az árnyékba rejtés finom építészeti eszközeivel lényegtelenítik el azt. Dán. A fogadóter másikk saroktömege, melyet a lebegtetett textiltetű köt össze a közösségi épülettel, a legnagyobb követségi épület az öt közül. Az apró lyukakkal perforált acéllemez

homlokzatburkolat szűrő hatása többféleképpen érvényesül. A rálátás szögétől függően hol fényesen reflektál, hol homályos kontúrrajzokat enged láttatni. A mozgatható-felnyitható panelek jól árnyékolnak, illetve tört fényt biztosítanak a belsőben. Izlandi. A racionalista, négyzetes nyílásrenddel tagolt szigorú kubus a szigetország igen ritka, ezért védett természeti kincsével, liparit kővel van burkolva. Az épület függőleges közlekedőmagját jelentő lépcsőtornyony bordázott nyersbeton felületű, mely az építész szerint az Izlandra jellemző fém hullámlemez szimbolikus formai beemelése. A tömb belső udvarát lazán egymásra halmozott vulkanikus lávakövek borítják. Norvég. A legnagyobb technikai bravúrt alkalmazó homlokzati megoldást a tömbbelső köztes terének legattraktívabb helyén álló épülete adja. A két perspektivikus főaxis által közrefogott norvég nagykövetségi épület déli homlokzatát egy 120 tonnás, 14 méter magas, 5 méter széles, 70 cm vastagságot is elérő monolit kötömb uralja. A szürke színű norvég gránit és az oldalhomlokzatok zöld színű vízszintes üveglamellái a természeti elemek pasztell-szimbólumai: hegyek és gleccserek. Svéd. A konvencionális irodaház-struktúrát felmutató svéd nagykövetségi épület homlokzati kettőssége érthetetlen, mintha a tervezők két teamben dolgozva, a precíz gondossággal kitálat részletekig eljutva megelégedtek volna egyeztetni az alapkoncepcióról. A nyugati, norvégok irányába néző oldal üvegsávjait mellvédmagasságokban ferde-döntött síkkal felrakott csiszolt felületű fekete dioritlapok fedik. A jóval frissebb építészeti értéket képviselő déli homlokzat – mely a finnek irányába néz – fehér gotlandi mészkővel van burkolva, mely keretszerűen fogja közre az üveglamellákkal kon-

túrozott többszintes üvegfalat. Finn. A minimalizmus tisztaságával formált épülettömb. A fiatal iroda által készített terv 91 munkát megelőzve nyert a nemzeti pályázaton. (Az irodát vezető 3 tervezőből ketten hallgatók voltak.) Az utóbbi évtized finn építészeti alakulását jól tükröző példaértékű eset nem egyedülálló a glaciális tavak vidékén: a megújulás a fiatal tervezőgeneráció dinamizmusára támaszkodik. A letisztult formaképzés minőségileg emeli ki az objektet építészeti környezetéből. A technikai részletek magas fokú munkáltsága a szerkezeti rendszer funkcionalitását hangsúlyozza. A nyírfaléc zsalugáterekből kialakított külső burok mögötti légtér után következik csak az épület tényleges üveghomlokzata háromrétegű üvegből. Az üvegfal fém ablakosztói egyben a farács-rendszer hordozó-elemei is. Az üveg- és lécfá réteg között hidraulikus tolókarok vannak elhelyezve, melyek belülről szabályozhatóan nyitják meg a fa rácselemeket. A minimalista szövetszerű homlokzatkéreg az emberi használat által állandóan változó struktúrává lényegül – megteremtve az épület használójának a képzés-alakítás-formálás szabadságát. Az aaltói modernet idéző falstruktúra könnyed, organikus vonalvezetésű lehatárolásában az egyes objektok a köztes tér sajátos szervező ereje által, egymásra utalva, a skandináv nemzetközösség egység tudatát szimbolizálják.

Vukoszávlyev Zorán

1. A Felleshus átriuma a dekoratív üveg-fém lépcsővel
2. Kiállító- és társalgótér a Felleshus földszintjén
3. A lépcsőkorlát a strukturális elemek tiszta egymásra épülésével jön létre

